

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ภาคเรียนที่ ๑

ม.๖

ผู้เรียบเรียง
เพ็ญศรี จันทร์ดวง
สุวคนธ์ จงตระกูล

 | MAC EDUCATION

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

เพ็ญศรี จันทร์ดวง

ผศ.สุวคนธ์ จงตระกูล

ผู้ตรวจ

รศ.ธิดา โมสิกรัตน์

รศ.นภลัย สุวรรณชาติ

ผศ.ดร.ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช

บรรณาธิการ

ดร.ชลธิชา สุกมุกข

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

ภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

เพ็ญศรี จันทรวง.

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
ภาคเรียนที่ ๑.--พิมพ์ครั้งที่ ๒.--กรุงเทพฯ : แม็คเอ็ดดูเคชั่น,
๒๕๖๕.

๑๙๒ หน้า.

๑. ภาษาไทย--การศึกษาและการสอน (มัธยมศึกษา).

I. สุคนธ์ จงตระกูล, ผู้แต่งร่วม. II. ชื่อเรื่อง.

495.9107

ISBN 978-616-345-240-5

พิมพ์ครั้งที่ ๒

สงวนลิขสิทธิ์ : มกราคม ๒๕๖๕

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย ห้ามลอกเลียน ไม่ว่าจะเป็น
ส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ นอกจากจะได้รับอนุญาต
เป็นลายลักษณ์อักษร

จัดทำโดย

MAC EDUCATION

ส่งชานนิตีสิ่งจ่าย **ไพบรณีย์ลาดพร้าว**

ในนาม **บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด**

เลขที่ ๙/๙๙ อาคารแม็ค ซอยลาดพร้าว ๓๘ ถนนลาดพร้าว

แขวงจันทระเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

☎ ๐-๒๙๓๘-๒๐๒๒-๗ โทรสาร ๐-๒๙๓๘-๒๐๒๘

E-mail : www.MACeducation.com

พิมพ์ที่ : บริษัท พี.เอ็น.เค แอนด์ สกายพริ้นติ้งส์ จำกัด

คำนำ

เจตนารมณ์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ต้องการสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลกให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งการจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าว ต้องเน้นความสำคัญทางด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น การจัดการกระบวนการเรียนรู้จึงต้องมุ่งเน้นทักษะกระบวนการคิด ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน

ดังนั้น เพื่อให้ทิศทางการพัฒนาผู้เรียนเป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าว บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชัน จำกัด จึงมอบหมายให้คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยร่วมกันจัดทำหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑ เล่มนี้ ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน โดยมีเนื้อหาครบถ้วนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยทั้ง ๕ สาระ ได้แก่ สาระที่ ๑ การอ่าน สาระที่ ๒ การเขียน สาระที่ ๓ การฟัง การดู และการพูด สาระที่ ๔ หลักการใช้ภาษาไทย และสาระที่ ๕ วรรณคดีและวรรณกรรม

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑ เล่มนี้ จึงเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยครบถ้วนสมบูรณ์ เหมาะสำหรับครูจะนำไปใช้ในการเรียนการสอน

ผู้เขียนขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนทำให้หนังสือเล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี และหวังอย่างยิ่งว่าหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑ เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อครู นักเรียน และผู้สนใจใฝ่เรียนรู้ทั่วไป หากมีข้อผิดพลาดประการใด ขออภัยมา ณ โอกาสนี้

เพ็ญศรี จันทร์ดวง
ผศ.สุวคนธ์ จงตระกูล

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑
 ตรงตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

สาระการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้
สาระที่ ๑ การอ่าน	ท ๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน
สาระที่ ๒ การเขียน	ท ๒.๑ ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ
สาระที่ ๓ การฟัง การดู และการพูด	ท ๓.๑ สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกรในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์
สาระที่ ๔ หลักการใช้ภาษาไทย	ท ๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ
สาระที่ ๕ วรรณคดีและวรรณกรรม	ท ๕.๑ เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

คำชี้แจง

สำหรับครูผู้สอนและผู้ปกครอง

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ภาคเรียนที่ ๑ เล่มนี้ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชัน จำกัด ได้จัดทำและพัฒนาขึ้นใหม่ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยในการจัดทำและพัฒนาหนังสือเรียนแม็คครั้งนี้ นอกจากการจัดเนื้อหาให้ตรงกับสาระแกนกลาง และตัวชี้วัดชั้นปีที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแล้ว ยังได้นำผลการวิจัยประเมินผลการใช้สื่อการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ซึ่งบริษัท แม็คเอ็ดดูเคชัน จำกัด ได้ดำเนินการ ศึกษาวิจัยมาดำเนินการพัฒนาหนังสือเรียนชุดนี้ ดังนี้

๑. จัดทำสาระการเรียนรู้ให้ตรงตามตัวชี้วัดชั้นปีและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ทุกระดับที่หลักสูตรแกนกลางกำหนดให้เรียนในแต่ละปี

๒. จัดทำตัวชี้วัดชั้นปีเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกด้านผู้เรียนของสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักและความพยายาม ของสถานศึกษาที่จะจัดการเรียนการสอนให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

๓. จัดให้มีกิจกรรมเพื่อฝึกกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จนบรรลุตาม มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีของหลักสูตร ซึ่งสามารถศึกษารายละเอียดได้จากแผนการจัดการ เรียนรู้ที่บริษัทได้จัดทำขึ้นตามแนวทางการออกแบบย้อนกลับ (Backward Design) ทั้งนี้ ผู้สอนควรชี้แจงและให้คำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนปฏิบัติได้จริง

๔. จัดทำเนื้อหาเพิ่มเติมนอกเหนือจากหนังสือเล่มนี้ โดยบริษัทเป็นผู้รับผิดชอบคุณภาพเอง ในรูปแบบ MAC e-knowledge ผู้สอนและผู้เรียนที่มีความสนใจจะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม สามารถ หาข้อมูลได้ที่ www.MACeducation/e-knowledge หรือเชื่อมต่อกับ Web Site ของบริษัท คือ www.MACeducation.com ซึ่งมีฐานข้อมูลที่ท่านสามารถ Download มาศึกษาได้

๕. เพื่อสนองนโยบายในการพัฒนาประเทศ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ นโยบายให้มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาทุกระดับ ได้มีการเพิ่มเติมเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบภาระงานที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและนำปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงไปประยุกต์ใช้ โดยแทรกไว้ในกิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจบางหน่วยที่มีเนื้อหาสอดคล้อง

โดยใช้ตราสัญลักษณ์โครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ กำกับไว้ เพื่อเป็นจุดสังเกตสำหรับผู้สอนจะได้แนะนำผู้เรียน และผู้สอนควรเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม

๖. ปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แนวทางการออกแบบย้อนกลับ (Backward Design) ของ Grant Wiggins และ Jay Metiche ทั้งนี้ ในแผนการจัดการเรียนรู้ยังได้เพิ่มภาระงาน ๒ ลักษณะ สำหรับผู้สอนนำไปประยุกต์ดัดแปลง เพื่อการพัฒนาเป็นนวัตกรรมการศึกษาสำหรับแก้ปัญหาในชั้นเรียน คือ

- นวัตกรรมเพื่อฝึกการคิดวิเคราะห์
- นวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

๗. เพื่อส่งเสริมให้ผู้สอนได้ทำวิจัยในชั้นเรียนและเขียนรายงานที่มีรูปแบบเหมาะสม ทางบริษัทได้จัดทำแบบฟอร์มแนวทางการเขียนรายงานเพิ่มไว้ให้ทุกหน่วยการเรียนรู้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้สอนตระหนักว่า ควรใช้กระบวนการวิจัยในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความไว้วางใจเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ของบริษัท และจึงขอตั้งปณิธานว่า จะสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ต่อวงการการศึกษาตลอดไป

บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด

	หน้า
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ การเปลี่ยนแปลงของภาษาไทย	๑
ตรงตามมาตรฐาน ท ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๒ และ ๕	
- ภาษามีการเปลี่ยนแปลง	๒
- การเพิ่มคำในภาษาไทย	๕
- คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ	๑๓
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ราชศัพท์ตามพระอิสริยยศกิติ	๓๕
ตรงตามมาตรฐาน ท ๓.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๖, ท ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๓	
- ความหมายของคำราชาศัพท์	๓๖
- ลำดับชั้นของพระราชวงศ์	๓๖
- ชนิดของคำราชาศัพท์	๓๗
- การใช้คำราชาศัพท์ตามพระอิสริยยศกิติ	๔๒
- ข้อสังเกตอื่นๆ เกี่ยวกับการใช้คำราชาศัพท์	๔๓
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ การเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์และการย่อความ	๔๖
ตรงตามมาตรฐาน ท ๒.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒, ๓ และ ๘	
- การเขียนเรียงความเชิงสร้างสรรค์	๔๗
- การย่อความ	๕๓
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ การศึกษาค้นคว้าและการอ้างอิงข้อมูล	๕๕
ตรงตามมาตรฐาน ท ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๘, ท ๒.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๘	
- แนวทางการศึกษาค้นคว้า	๖๐
- การอ้างอิงข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า	๖๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ การวิจารณ์วรรณกรรม

หน้า

๓๐

ตรงตามมาตรฐาน ท ๕.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑ และ ๓

- วัตถุประสงค์ของการวิจารณ์วรรณกรรม ๓๑
- การแบ่งประเภทวรรณกรรม ๓๑
- การวิจารณ์สารคดี ๓๓
- การวิจารณ์บันเทิงคดี ๓๕
- การวิจารณ์ร้อยกรอง ๑๑๕

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ สามก๊ก ตอน โจโฉชวนกวนอูไปรับราชการ

๑๒๖

ตรงตามมาตรฐาน ท ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๖, ท ๕.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๒ และ ๔

- ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสามก๊ก ๑๒๗
- ประวัติผู้อำนวยการแปล ๑๒๗
- ตัวละครในเรื่องสามก๊ก ตอน โจโฉชวนกวนอูไปรับราชการ ๑๒๕
- เนื้อเรื่องสามก๊ก ตอน โจโฉชวนกวนอูไปรับราชการ ๑๓๐

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ สามัคคีเภทคำฉันท์

๑๔๓

ตรงตามมาตรฐาน ท ๑.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๒ และ ๖, ท ๕.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑, ๓ และ ๔

- ประวัติผู้แต่ง ๑๔๔
- เนื้อเรื่องย่อ ๑๔๕
- ลักษณะคำประพันธ์ ๑๔๖
- กลวิธีการประพันธ์ ๑๕๑
- ลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของตัวละคร ๑๕๖
- คุณค่างานประพันธ์ ๑๕๗
- บทประพันธ์เรื่อง สามัคคีเภทคำฉันท์ ๑๕๘

บรรณานุกรม
ดัชนี

๑๓๘

๑๘๑

การเปลี่ยนแปลงของ ภาษาไทย

ตัวชี้วัดชั้นปี

- อธิบายธรรมชาติของภาษา พลังของภาษา และลักษณะของภาษา (มฐ. ท ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๑)
- ใช้คำและกลุ่มคำสร้างประโยคตรงตามวัตถุประสงค์ (มฐ. ท ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๒)
- วิเคราะห์ห้อิทธิพลของภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น (มฐ. ท ๔.๑ ตัวชี้วัดข้อ ๕)

การเปลี่ยนแปลงของภาษาไทย

ภาษาเป็นระบบการสื่อสารสำคัญของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคม เมื่อเวลาล่วงเลยไป สภาพสังคมเปลี่ยนไป ภาษาก็ย่อมเปลี่ยนไปด้วย บางคำเปลี่ยนเสียง บางคำเปลี่ยนความหมาย บางคำเลิกใช้ไป มีคำเกิดขึ้นใหม่โดยเราคิดขึ้นเองบ้าง ยืมจากภาษาต่างประเทศบ้าง การเปลี่ยนแปลงของภาษาสามารถสังเกตจากลักษณะของภาษาที่แตกต่างกันในแต่ละสมัย

ภาษามีการเปลี่ยนแปลง

สาเหตุที่ทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลงและลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางภาษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. การเปลี่ยนแปลงเรื่องเสียง ในการพูดในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดลักษณะ ดังนี้

๑.๑ การกลมกลืนของเสียง เช่น

อย่างนี้ - ยังนี่

อย่างไร - ยังไง

๑.๒ การกร่อนเสียง เช่น

ฉันทัน - ฉันทัน

หมากพร้าว - มะพร้าว

๑.๓ การตัดเสียง เช่น

อุโบสถ - โบสถ์

อักโขภินิ - อักโข, โข

๑.๔ การกลายเสียง เช่น

สะพาน - ตะพาน

กรรไกร - ตะไกร

๑.๕ การเพิ่มเสียง เช่น

ผักเจด - ผักกระเจด

ลูกตุ้ม - ลูกกระตุ้ม

๑.๖ การสลับเสียง เช่น ในภาษาถิ่นอีสาน

ตะกร้า - กะต้ำ

ตะไเก - กะไต

๑.๗ การใช้เสียงควบกล้ำจากภาษาต่างประเทศ เช่น

เสียง /ทร/ /บร/ /บล/ /พร/ ในคำว่า ทรานซิสเตอร์ บรีส บล็อก ฟรี เป็นต้น เสียงพยัญชนะต้นคู่เหล่านี้ไม่มีใช้ในภาษาไทยแต่เดิม หากแต่เข้ามาภายหลังเมื่อมีการติดต่อกับสัมพันธกับชาวตะวันตก

วิชาชีพใหม่ๆ ทำให้เกิดการยืมคำของภาษาต่างๆ มาใช้ เช่น คนรุ่นก่อนไม่รู้จักคำว่า ลงทะเบียน หน่วยกิต ไม่เข้าใจคำว่า สอบซ่อม เกรด รู้แต่เพียงสอบได้ สอบตก เรียนซ้ำชั้น หรือการแปลศัพท์ ภาษาอื่นมาเป็นภาษาไทยโดยไม่ขัดเกลาให้เป็นภาษาไทยที่สละสลวยก็ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ เช่น ภาษาไทยใช้ลักษณนามหลังคำบอกจำนวนนับ แต่ภาษาอังกฤษไม่มีลักษณนามเหมือนภาษาไทย เมื่อแปลเป็นภาษาไทยก็เรียงคำตามที่แปล เช่น

ภาษาไทยใช้ ชาย ๓ คน ภาษาอังกฤษใช้ three men ผู้ที่ไม่ระมัดระวังก็อาจจะแปลเป็น ๓ ชาย เป็นต้น ดังจะพบการใช้ภาษาที่ละเว้นคำลักษณนามในพาดหัวข่าวหรือสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น สามทหารเสือ (ทหารเสือ ๓ คน) สี่โจรกับห้าชายชรา (โจร ๔ คนกับชายชรา ๕ คน) เป็นต้น

๘. การเรียนรู้ภาษาของเด็ก เด็กที่เริ่มเลียนเสียงพูดของผู้ใหญ่ มักออกเสียงไม่ตรงกับผู้ใหญ่ เช่น

พ่อ เด็กมักออกเสียงเป็น ป้อ

คุณลุง เด็กมักออกเสียงเป็น จุนยุง

เมื่อเด็กเจริญวัยขึ้น วิธีการพูดและการออกเสียงจะค่อยๆ ปรับเปลี่ยนขึ้นจนใกล้เคียงและเหมือนกับผู้ใหญ่ อาจจะมีบางลักษณะที่เด็กแก้ไขไม่ได้ เช่น คนท้องถิ่นอีสานรุ่นก่อนมักออกเสียง คำควบกล้ำไม่ได้ ตัวอย่างคำว่า ความ มักออกเสียงเป็น ความ หรือคนถิ่นเหนือ ออกเสียง ร เป็น ฮ

กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ

กิจกรรม ๑

- พิจารณาคำที่พิมพ์ตัวหนาในข้อความต่อไปนี้ว่ามีความหมายต่างกับปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร
  - ให้เจ้าพนักงานช่างที่เร่งเอาสิ่งของไปเตรียม ณ **โรงพัก**ฝรั่ง แต่ ณ วันแรม ๖ ค่ำ เดือน ๕ เพลาเย็นให้พร้อม (จดหมายเหตุเรื่องทูตอเมริกาเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ ๓)
  - เมื่อกูขึ้นใหญ่ได้สืบเก่า**เข้า** ขุนสามชนเจ้าเมืองฉอดมา**ท**เมืองตาก (ศิลาจารึก หลักที่ ๑)
  - ต้นกุ่มยี่จิ้งจ่า ทหารอ้วนสุดมากก็จริงแต่เป็นคน**สำสอน** ไม่ชำนาญในสงคราม (สามก๊ก)
  - มะกะโทมีอายุสิบสี่สิบห้า บิดานั้นถึงแก่ความตาย มะกะโทได้เป็นนายพ่อค้า**ลูกค้า**สามสิบหาบไปค้าเมืองสุโขทัย (ราชาธิราช)
  - อุปมาตั้งเรียงท่อนอ้อยไว้มาก **ตามดาส**เต็มทีสถานนั้นแล (จารึกวัดศรีชุม)
  - ถ้าเจรจาครั้งหนึ่งให้**ทวน**ด้วยลวดหนึ่ง ๑๕ ที ถ้าเจรจาถึง ๒ ครั้ง ให้ทวนด้วยลวดหนึ่ง ๒๐ ที (กฎหมายตราสามดวง เล่ม ๑)

๒. พิจารณาคำที่พิมพ์ตัวหนาในข้อความต่อไปนี้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง

- ๑) พี่เฒ่าผู้เฒ่าตายจากเมื่อ**เดียมแต่**ยังเล็ก (ศิลาจารึก หลักที่ ๑)
- ๒) เมืองสุโขทัยนี้มีสี่ปากประตูหลวง เที้ยร**ญ่อม**คนเสียดกันเข้ามาดูท่านเผาเทียนท่านเล่นไฟ เมืองสุโขทัยนี้มีตั้งจ๊กแตก (ศิลาจารึก หลักที่ ๑)
- ๓) สังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎกไต่**รวก**กว่าปู่ครูในเมืองนี้ทุกคนลูกแต่เมืองศรีธรรมราช มา (ศิลาจารึก หลักที่ ๑)
- ๔) **แต่งแง**ลูกสาวสองคนใส่ทองปลายแขนแหวน... (ศิลาจารึก หลักที่ ๒)
- ๕) เมื่อชั่วพ่อกู กู**บ่าเรอ**แก่พ่อกู กู**บ่าเรอ**แก่แม่กู (ศิลาจารึก หลักที่ ๑)

การเพิ่มคำในภาษาไทย

คำที่ใช้ในภาษาไทยดั้งเดิมส่วนมากจะเป็นคำพยางค์เดียว เช่น หมู กา ไก่ เขียว ดำ แดง ดี ชั่ว ปู่ ย่า กิน นอน ฯลฯ เมื่อโลกมีวิวัฒนาการและมีสิ่งใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ทำให้ต้องมีการเพิ่มจำนวนคำ เพื่อให้มีคำใช้ในการสื่อสารได้อย่างเพียงพอ วิธีการเพิ่มคำในภาษาไทย ได้แก่ การสร้างคำประสม คำซ้อน คำซ้ำ และการรับคำจากภาษาอื่นมาใช้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

คำประสม

คำประสม คือ คำที่เกิดจากการนำคำที่มีความหมายต่างกันอย่างน้อย ๒ คำ มารวมกัน เกิดเป็นคำใหม่คำหนึ่งที่มีความหมายใหม่ และมีเค้าความหมายของคำเดิม เช่น

พ่อเมือง เป็นคำประสม มีความหมายว่า “ผู้ที่ชาวเมืองยกขึ้นเป็นเจ้าเมือง” เป็นความหมายใหม่ที่มีเค้าความหมายของคำเดิมว่า **พ่อ** และ **เมือง**

เครื่องใน เป็นคำประสม มีความหมายว่า “อวัยวะภายในของสัตว์บางชนิด” เป็นความหมายใหม่ที่มีเค้าความหมายของคำเดิมว่า **เครื่อง** และ **ใน**

แก้ตัว เป็นคำประสม มีความหมายว่า “พูดหรือทำเพื่อปลดเปลื้องความผิดหรือข้อผิดพลาดของตน” เป็นความหมายใหม่ที่มีเค้าความหมายของคำเดิมว่า **แก้** และ **ตัว**

ส่วนประกอบของคำประสม

๑. คำประสมที่เป็นนาม มีส่วนประกอบ ดังนี้

๑.๑ นาม + นาม เช่น

แม่นม   หญิงที่ให้นมเด็กอื่นกินนมของตนแทนแม่
หมองู   ผู้มีความชำนาญในการจับงูเห่ามาเลี้ยงเพื่อนำไปแสดง

๑.๒ นาม + นาม + นาม เช่น

นักการเมือง   ผู้ฝึกฝนในทางการเมือง, ผู้ที่ทำหน้าที่ทางการเมือง
รถไฟฟ้า   รถไฟที่แล่นอยู่บนรางยกระดับ ไปด้วยไฟฟ้า

๑.๓ นาม + ลักษณะนาม เช่น

น้ำแข็งก้อน   น้ำแข็งชนิดที่ทำเป็นก้อนเล็กๆ
ไอศกรีมแท่ง   ไอศกรีมที่ทำเป็นแท่ง

๑.๔ นาม + กริยา เช่น

ของเล่น   ของสำหรับเด็กเล่นเพื่อให้สนุกหรือเพลิดเพลิน
หมูหัน   ลูกหมูผ่าเอาเครื่องในออก เสียบเหล็กหมูย่างจนหนังสุกรอบ

๑.๕ นาม + กริยา + นาม เช่น

แปรงสีฟัน   แปรงที่ใช้สำหรับทำความสะอาดฟัน
เครื่องคิดเลข   เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่ช่วยมนุษย์คำนวณและแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ให้ได้คำตอบอย่างรวดเร็ว

๑.๖ นาม + กริยา + กริยา เช่น

ใบขับขี่   ใบอนุญาตให้ขับขี่ยานพาหนะ
บ้านจัดสรร   กลุ่มบ้านซึ่งรัฐหรือเอกชนเป็นผู้ลงทุนสร้างให้ก่อน โดยยอมให้ผู้ซื้อผ่อนชำระได้

๑.๗ นาม + विशेषณ์ เช่น

แกงเผ็ด   แกงพวกหนึ่ง ปรุงด้วยเครื่องเผ็ดร้อนเช่นเครื่องเทศ กะทิ มีรสเผ็ด
ไข่เค็ม   ไข่ที่ต้องนำเกลือ, ไข่ที่พอกด้วยขี้เถ้าหรือเกลือผสมเกลือ มักทำจากไข่เป็ด มีรสเค็ม

๑.๘ นาม + บุพบท + นาม เช่น

คนหลังเขา   คนที่ไม่ทันความเจริญของโลก
หนังสือกลางแปลง   หนังสือขายกลางที่โล่งแจ้งโดยไม่ต้องอาศัยโรงหนังสือ

๑.๙ กริยา + กริยา เช่น

กันสาด   เฝิงที่ต่อชายคาสำหรับกันฝน

ห่อหมก ชื่อกับข้าวชนิดหนึ่ง ใช้น้ำพริกกับเนื้อปลาเป็นต้นกวนกับน้ำกะทิ มีฝักรองแล้วห่อหนึ่ง

๑.๑๐ กริยา + นาม เช่น

ทำแซน ส่วนของเก้าอี้สำหรับวางแขน

รองพื้น เครื่องสำอางประเภทหนึ่ง ใช้ทาผิวหน้าก่อนผัดแป้ง

๑.๑๑ บุพบท + นาม เช่น

ในหลวง พระมหากษัตริย์

ใต้เท้า คำใช้แทนผู้ที่เราพูดด้วยอย่างเคารพ (เป็นสรรพนามบุรุษที่ ๒)

๒. คำประสมที่เป็นกริยา มีส่วนประกอบ ดังนี้

๒.๑ นาม + กริยา + นาม เช่น

น้ำท่วมปาก พูดไม่ออกเพราะเกรงจะมีภัยแก่ตนหรือผู้อื่น

๒.๒ กริยา + กริยา เช่น

เสียรู้ แพ้เพราะโง่กว่าเขาหรือไม่ทันชั้นเชิงเขา

๒.๓ กริยา + นาม เช่น

ปิดปาก ไม่พูด, ทำให้ไม่ได้พูด

๒.๔ กริยา + นาม + กริยา เช่น

ตีบทแตก แสดงได้สมบทบาท

๒.๕ กริยา + विशेषณ์ เช่น

รู้ทัน รู้ถึงเหตุการณ์หรือความคิดของบุคคลอื่นไม่เพียงพอล้ำเสียเปรียบ

๒.๖ กริยา + บุพบท + นาม เช่น

ดีท้ายครัว เข้าติดต่อดีสนิททางภรรยา (มักใช้ในทางขู้สาว)

๓. คำประสมที่เป็นวิเศษณ์ มีส่วนประกอบ ดังนี้

๓.๑ นาม + กริยา เช่น

ตาค้าง อากาศที่ตาเหลือกขึ้นและไม่กลับลงมาตามเดิม

๓.๒ นาม + विशेषณ์ เช่น

ปากหวาน พูดจาไพเราะ (มักใช้ในทางที่ล่อใจหรือไม่จริงใจ)

๓.๓ กริยา + นาม เช่น

หมดตัว ลิ่นเนื้อประดาตัว

๓.๔ กริยา + กริยา เช่น

กินขาด   ดีกว่ามาก, เหนือกว่ามาก, ชนะเด็ดขาด

๓.๕ บุพพท + นาม เช่น

ใต้ดิน   ไม่เปิดเผย, ไม่ถูกกฎหมาย

ลักษณะความหมายของคำประสม

คำประสมมีความหมายเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๑. มีความหมายเปรียบเทียบ เช่น

ใก้ก่อน   คนที่ไม่เจนโลก มักจะเพื่องพล้ำแก่ผู้อื่น

แกะดำ   คนที่ทำอะไรผิดเพี้ยนผิดฝูงในกลุ่มนั้นๆ (ใช้ในทางไม่ดี)

คางเหลือง   ป่วยหรือบาดเจ็บมากจนแทบเสียชีวิต

ดอกฟ้า   หญิงที่ถือว่ามีฐานะสูงศักดิ์กว่าชายที่หมายปอง

นกต่อ   คนที่ทำหน้าที่ติดต่อหรือชักจูงหลอกล่อคนอื่นให้หลงเชื่อ

มือกาบ   ผู้ที่เก่งหรือชำนาญในทางล้วงกระเป๋า, ผู้ชำนาญในการหยิบฉวยสิ่งของ
ของผู้อื่นติดมือไปเมื่อเจ้าของเผลอ

๒. มีความหมายเฉพาะ เช่น

ข้าวต้มมัด,   ชื่อขนมชนิดหนึ่ง ทำจากข้าวเหนียว นำไปมัดกับกะทิ ประุงรสหวานเค็ม

ข้าวต้มมัด   น้อยๆ หุ้มไส้กล้วย หรือไส้อื่นๆ ห่อด้วยใบตองแล้วนำไปนึ่ง

มวยปล้ำ   กีฬาต่อสู้ด้วยมือเปล่าอย่างหนึ่ง คู่ต่อสู้ต้องพยายามทำให้อีกฝ่ายล้มลง
จนไหล่ด้านหลังทั้ง ๒ ข้างแตะพื้นตลอดช่วงเวลาที่กำหนดจึงจะเป็นฝ่ายชนะ

ห่อหมก   ชื่อกับข้าวชนิดหนึ่ง ใช้น้ำพริกกับเนื้อปลาเป็นต้นกวนกับน้ำกะทิมีผักรอง
แล้วห่อหนึ่ง

หัวคะแนน   ผู้รับหาคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

เข็มฉัดยา   เข็มที่ใช้สำหรับฉัดยา

ที่จอดรถ   บริเวณที่ใช้สำหรับจอดรถ

ผ้าปูโต๊ะ   ผ้าที่ใช้สำหรับปูโต๊ะ

ยางลบ   ยางที่ใช้ลบรอยดินสอ

อย่างไรก็ดี คำประสมบางคำอาจมีความหมาย ๒ อย่าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้			
งูพิษ	หมายถึง	งูประเภทหนึ่งที่มีพิษ	ความหมายใกล้เคียงกับคำเดิม
งูพิษ	หมายถึง	ผู้ที่มีพิษสงสามารถทำร้ายผู้อื่นได้เช่นเดียวกับงูพิษ	ความหมายเปรียบเทียบ
ตีนผี	หมายถึง	ส่วนของจักรที่ใช้กดผ้าเวลาเดินจักร ยกขึ้นลงได้	ความหมายเฉพาะ
ตีนผี	หมายถึง	ผู้ที่ขับรถเร็วจนน่าหวาดเสียวและไม่รักษากฎจราจร	ความหมายเปรียบเทียบ

คำซ้อน

คำซ้อน คือ คำที่เกิดจากการนำคำตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไปมาเรียงต่อกัน โดยแต่ละคำจะมีความสัมพันธ์กันในด้านความหมาย อาจเป็นความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือตรงข้ามกันได้

ประเภทของคำซ้อน

คำซ้อนแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. คำซ้อนเพื่อความหมาย คือ การนำคำมูลที่มีความหมายเหมือนกัน ใกล้เคียงกัน หรือตรงข้ามกันมาซ้อนกัน ทำให้เกิดความหมายใหม่หรือความหมายใกล้เคียงกับความหมายเดิม แบ่งออกเป็น ๔ ชนิด คือ

๑.๑ ซ้อนกันแล้วความหมายเหมือนเดิมหรือชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่น

ดูแล มากหลาย เลือกเฟิ่น วางเปล่า สูญหาย ก่อสร้าง

๑.๒ ซ้อนกันแล้วความหมายแคบหรือเฉพาะเจาะจงมากกว่าคำเดิม เช่น

ปากคอ ญาติโยม ดื้อดึง หน้าตา หยิบยืม หัวหู

๑.๓ ซ้อนกันแล้วความหมายกว้างกว่าเดิม เช่น

ขัตถุ ข้าวปลา ถ้วยชาม ฟีน้อง ทรัพย์สิน หลักฐาน

๑.๔ ซ้อนกันแล้วความหมายเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น

ขวากหนาม คำจูน ดุดตี๋ม เตือดร้อน เต็ดขาด กดขี่

๒. คำซ้อนเพื่อเสียง คือ การนำคำมูลที่มีความหมายและเสียงใกล้เคียงกันมาซ้อนกัน เพื่อให้เกิดเสียงคล้องจอง เช่น

แข่งขัน	โครมคราม	งอแง	จู้จี้	ชิงชัง
ทีกทัก	โยกเยก	รุ่มร่าม	ลามปาม	ห้องหับ

